

in dit nummer

WOORD VAN DE REDACTIE

Als straks de vrijheid wederkeert / 2

BOEK VAN DE MAAND

**Ingrid Vander Veken:
Afscheid van een huis / 3**

ESSAY

**Annie Neyts:
leven en dood in tijden
van Corona / 4**

ANALYSE

**Wie wordt president
van Amerika? / 6**

BUITENLAND

**Griekenland: de stallen
van Augias / 8**

GESCHIEDENIS

**75 jaar geleden overleed
Arthur Vanderpoorten / 10**

BOEKEN

ME TOO in Vlaanderen / 12

Dat heet dan vrijheid

In tijden van de virus-onvrijheid, leert de mens wat vrijheid is. Weg met knuffelen, kussen, een aanmoedigend klopje op de schouder of een stevige handdruk. We hebben u een corona-Volksbelang bespaard want de reguliere media doen dezer dagen hun best. Dat volstaat. In dit nummer geven we u wel enkele stevige overwegingen tot nadenken mee. U leest ze in het *Woord van de Redactie* en in een *Essay* dat minister van Staat Annie Neyts speciaal in deze ongewone tijden schreef. Gaan we straks onze zo gekoesterde

vrijheid weer terugkrijgen? Zal de groeiende overheid zich opnieuw uit ons leven terugtrekken als straks de coronaregeltjes stilaan afgebouwd worden? En wie zal de schuld dragen van deze wereldwijde pandemie? Want de schade is niet min. Dit gezegd zijnde: het besluit bij al deze beschouwingen is dat we niet anders konden. *“A la guerre comme à la guerre”*.

Lees blz. 2 en 4.

Als straks de vrijheid wederkeert

Nooit sneed een wereldcrisis sinds de Tweede Wereldoorlog zo in het vel. Mijn generatie groeide op in de wervelende jaren zestig en zeventig. We hoorden van onze grootouders wel gruwelijke verhalen uit de oorlog, over hoe ze niet vrij waren te zeggen en te schrijven wat ze wilden, hoe hun huizen werden vernield, hoe ze familie en vrienden verloren, hoe ze na tien uur 's avonds "in hun kot" moesten blijven. Het is niet te vergelijken met wat ons nu is overkomen. Ja, we voelden wel wat dreiging van die Koude Oorlog. En nog niet zo lang geleden, de terreur. Dat was het dan. De viruscrisis die we al enkele weken beleven, heeft kenmerken van een oorlogssituatie. Ze is zonder twijfel een aanslag op onze vrijheid en tast het weefsel van onze samenleving op een verwoestende wijze aan. Er zijn menselijke bruggen opgeblazen. De economie werd als nooit voordien ontwricht en de menselijke schade zal nog lang nazinderen. De overheid drong door tot in onze huiskamer. Je familie bezoeken is gewoonweg verboden. Het verbod op knuffelen, kussen, een aanmoedigend klopje op de schouder of een stevige handdruk. Verboden! De mens ontmenst. Een restaurant- of cafébezoek, een voetbalwedstrijd, zijn van het vrijheidslijstje geschrapt. Straks moeten we misschien een mondkapje op de bus en de trein dragen, of je mag niet mee. Wie weet krijg je wel een coronaspeld om aan te geven dat je besmet bent. Een app beukt in op je privacy. Stigmatisering is dan niet ver. Ik voelde nooit zo sterk aan wat vrijheid betekent, of ten minste het gebrek aan vrijheid.

De groeiende overheid

Nog een kenmerk van een oorlogssituatie: de overheid palmt nieuw terrein in. Er is dan

“Solidariteit zal het cement moeten zijn om het beschadigde weefsel van de maatschappij weer te herstellen”

wel geen avondklok, wie 's nachts rondloopt is op zijn minst verdacht. Je mag niet gaan of staan waar je wil. Een regering krijgt volmachten en ontsnapt ten dele aan de democratische controle van het parlement. Virologen bepalen de regeltjes van het leven, de overheid waakt over de toepassing, op straffe van een gasboete. Er was nooit zoveel blauw op straat. We zullen niet alleen veel inspanningen moeten leveren om het virus terug te dringen, ook het terugdringen van de overheid staat op mijn "herover je vrijheid"-lijstje. Een vrijheidssyndicaat zou niet misstaan!

Schuldvraag

Na een oorlog worden de vrijheidsberovers gestraft. De schuldvraag kan niet worden ontweken. Dit behoort tot de tijd van de loutering en de lering. Je mag er niet te snel aan beginnen, want dan lijkt het op bijltjesdag. Maar de dag zal komen dat er iemand voor dit immense gezondheidsdebacle de rekening zal gepresenteerd krijgen. De schuldvraag is niet te ontlopen. Een samenleving die zichzelf respecteert, is verplicht op zoek te gaan naar het antwoord.

Want de gevolgen zijn niet min. Neem alleen maar de economische schade en de manier waarop die zal moeten betaald worden. Het kan niet anders dan dat we op weg zijn naar een tijd van hoge werkloosheid, verarming en inleveren waarbij de zwaksten zoals gewoonlijk het ergst worden getroffen. Oor-

logsslachtoffers worden vergoed voor het leed dat hen is aangedaan. Het verlies van een naaste, onbetaalbare gezondheidskosten, ook de geestelijke, iemand zal er moeten voor opdraaien. De vermoedelijke schoolachterstand in het onderwijs, jongeren die uit het schoolzicht zijn verdwenen, die misschien niet tijdig hun diploma halen, of ontmoedigd geraken? Hopelijk kunnen zij op voldoende solidariteit rekenen. Solidariteit zal het cement moeten zijn om het beschadigde weefsel van de maatschappij weer te herstellen. We mogen geen coronageneratie wezenloos achterlaten.

In een oorlogssituatie gaat de democratie onderuit: legergeneraals heersen; het volk is overgeleverd aan willekeur. In de periode van het herstel zal er veel politieke moed nodig zijn. Die moed zal alleszins breed gedragen moeten worden als er inleveringen aankomen. Is een minderheidsregering op federaal vlak dan wel zo'n goed idee? Alleen gelegitimeerde leiders kunnen de oorlogswetten terugschroeven en ons weer vleugels geven. De tijd van de volmachten kan niet eeuwig opgerekt worden. Dat zou de democratie zelf bedreigen.

En toch is het besluit bij al deze beschouwingen dat we niet anders konden. "A la guerre comme à la guerre". Als we met z'n allen straks de coronavijand hebben verjaagd, is er weer vrede. Laten we dan genieten van onze vrijheid, die we zo hebben moeten missen. ■

Afscheid van een huis

Ingrid Vander Veken schreef met 'Wat overblijft' een pareltje van roman over een verhuis als rite de passage, over keuzes en over afscheid.

door Aviva Dierckx

We kennen Ingrid Vander Veken al langer, uit onze kringen, als gewezen journaliste van De Nieuwe Gazet, en als auteur, onder meer van 'Zwijgen' met de stilte van een vader over een oorlogsverleden. In haar nieuwe boek 'Wat overblijft' gaat het over een door praktische overwegingen ingegeven verhuis die onverwacht vele filosofische aspecten wakker roept.

Wijsheid

"Wanneer begint het afscheid? (...) Er is een verschil tussen beseffen dat je moet vertrekken en besluiten om het te doen, zoals er ook een verschil is tussen dat besluit en het vertrek zelf." 'Wat overblijft' stelt inderdaad vragen. Wat betekent het, een huis leegmaken waarin je je halve leven hebt gewoond? Wat laat je achter en wat neem je mee? Wat waardeloos is, wordt kostbaar, en omgekeerd, zo ondervindt de auteur. En het meest kostbaar zijn de herinneringen. Er zijn guru's die je willen leren je te ontdoen van je spullen bij leven. Marie Kondu met haar 'declutter-rage' die wil dat we ons bij ieder object afvragen of het ons wel gelukkig maakt. De Zweden die ons willen leren opruimen voor we doodgaan, zodat de naasten het daarna niet hoeven te doen, en er een eigen woord voor bedachten: *döstädning*. Hoewel Kondu haar hype verkoopt met dat 'geluk' dat voorwerpen je brengen, lijkt het toch eerder allemaal te gaan over wat je 'nodig' hebt. Dat is het

Ingrid Vander Veken.

grote verschil met het proces dat Ingrid Vander Veken zo mooi beschrijft, en haar uiteindelijke vraagstelling: hoe ruim je niet alleen je huis, maar ook jezelf op? Bij haar gaat het over liefde en herinnering. "Alles verandert in het licht van afscheid. Over aanwezigheid hangt de schaduw van afwezigheid. In wat nog is, schemert wat niet meer zal zijn. Je ziet wat bezig is zich te onttrekken aan je zicht. En dus kijk je als nooit tevoren, tegen het vergeten in."

Kracht

Er loopt een tweede verhaallijn doorheen het boek. In tijd gelijklopend met de "cérémonie des adieux" die Ingrid Vander Veken aan haar huis wijdt, moet een goede vriend zich voorbereiden op een afscheid door kanker, en dus met een heel ander perspectief aan de ontmanteling van zijn woonst beginnen. Hun ontmoetingen geven inzicht in de kracht die nodig is dit samen uit te puren, en natuurlijk beïnvloedt het ene proces ook het andere. "Over wat ons wacht na het verstrijken ervan, praten we met de vinger op de pauzeknop. Zijn verzet is mijn schroom: hij wil niet enkel iemand zijn die doodgaat, ik niet enkel iemand die na hem doorleeft." De ginkgo biloba is een eigenzinnige Japanse boom, met de kracht om Hiroshima

te overleven, die symbool staat voor lang leven. Zijn takken slingeren zich als groene draad doorheen het boek, ieder hoofdstuk begint met een tekening van zijn waaier-vormig blad. De auteur laat er één achter in de tuin van haar oude huis, en weet er één op haar wachten in de gemeenschappelijke tuin van het wooncomplex waar ze zal gaan wonen. Het is een krachtig symbool voor dit boek over een dubbel afscheid en één doorstart.

Schoonheid

Ik heb dit boek in één nacht uitgelezen. Niet omdat het zo spannend was dat ik het niet kon neerleggen, maar wel omdat het zo mooi is. Wat een prachtige taal, zo'n mooie volzinnen. Ik heb een hekel aan fluostiften of potloodonderlijningen in een boek, maar hier kwam ik bijna in verleiding. De enige andere Nederlandstalige auteur bij wie ik dit ervaar is Arnon Grunberg, maar bij hem wordt de schoonheid van zijn taal serieus getemperd door het altijd ongemakkelijke, zeg maar creepy, gehalte van de verhaallijnen. Het omslagbeeld van 'Wat overblijft' en het netwerk in de mooiste, duidelijkste letter ooit dragen zeker ook bij aan de schoonheidservaring. Zeldzame parel!

Tot slot: denk even goed na over het verschil tussen deze twee zinnen, de ene met aanhalingstekens en de andere zonder, maar allebei juist. "Wat overblijft" is een prachtig boek. Wat overblijft is een prachtig boek. ■

Ingrid Vander Veken, Wat overblijft, Polis, Antwerpen, 2020, 262 blz., 22,50 euro; als e-book te verkrijgen via www.polis.be aan 14,99 euro.

Leven en dood in tijden

“Enkel indien we over afzienbare tijd rustig en grondig ontleden wat er nu feitelijk is gebeurd, doorheen deze ganse crisis, in binnen- en in buitenland, en daaruit dan de nodige lessen trekken, en daar dan ook naar handelen, zal men van een nieuw post-corona tijdperk kunnen spreken. Wanneer ik echter lees in welke geest sommige parlementsleden een onderzoekscommissie eisen, kan ik enkel maar twijfelen aan het voornemen om met een schone lei te herbeginnen.”

door **Annemie Neyts-Uyttebroeck**,
minister van Staat

La Peste en Decamerone

La Peste van Albert Camus heb ik tijdens mijn humaniora gelezen en daarna nooit meer. Ik herinner me vooral het hoofdpersonage, een arts die ervoor kiest in de niet nader genoemde geteisterde stad te blijven waar ook hij wellicht aan de mysterieuze kwaal zal bezwijken nadat hij zijn jonge gezin met een van de laatste konvooien heeft doen vertrekken.

Dan bood de *Decamerone* van Boccaccio enkele jaren later toch vrolijker lectuur. Geschreven omstreeks 1450, toen in heel Italië en Europa een gruwelijke pestepidemie woedde die naar schatting een derde van de Europese bevolking decimeerde, vertelt Boccaccio hoe een uitgelezen gezelschap mooie, jonge en rijke Florentijnen van beider kunne zich hebben teruggetrokken in de Toscaanse heuvelen om aan de ziekte te ontsnappen. Ze vullen hun dagen zo aangenaam mogelijk, onder meer door om beurt een verhaal te vertellen.

Die verhalen zijn zeer verschillend in lengte en stijl: nu eens kort en schunnig, dan boertig, of erotisch geraffineerd, en niet zelden satirisch. *The powers that be*, met voorop de kerk, priesters, nonnen en monniken worden niet gespaard. Boccaccio had zowaar een volslagen nieuw literair genre gecreëerd: het kortverhaal in proza, en in volkstaal. Hij kreeg navolging in heel Europa, onder meer

aan het Bourgondische hof waar de *Cent Nouvelles Nouvelles* ontstonden. Frankrijk en het Bourgondische hof beleefden toen de laatste stuiptrekkingen van de Honderdjarige Oorlog, en in Italië raakten de vele stadsstaten om de haverklap in conflict met elkaar.

Het waren beroerde tijden maar de literatuur en de kunsten sprankelden dat het een lieve lust was.

Fast forward

Fast forward naar het derde decennium van de 21ste eeuw, meer dan zeshonderd jaar later. Begin 2020 raakt de hele wereld in enkele weken tijd in de ban van een nieuw in China opgedoken virus dat een ziekte veroorzaakt die 'COVID 19' wordt gedoopt, waartegen geen medicijn bestaat en dat dodelijk blijkt te zijn voor een heel klein percentage van de mensen die besmet raken. Dat percentage blijkt echter al gauw heel wat hoger te liggen voor mensen ouder dan 70 jaar, van wie er honderden en duizenden moeten worden verzorgd in de intensieve en reanimatiediensten van de ziekenhuizen, met veelvuldige noodlottige afloop.

Vele landen, op alle continenten, kondigen bijzonder drastische maatregelen af om de epidemie te bedwingen, tot en met het quasi opsluiten van de burgers in hun woonst, met slechts zeer beperkte uitzonderingen. Luchtruimen en grenzen gaan dicht, voor onbepaalde tijd. Feitelijk wordt het vrije verkeer van mensen voor onbepaalde tijd opgeschort, en worden hele economieën zoveel als plat gelegd.

Meest verbazend van al is dat de betroffenen

bevolkingen zich naar deze ongeziene en eigenlijk ongehoorde maatregelen schikken. Dat heeft natuurlijk veel te maken met de hoge besmettelijkheid van het virus en het ontbreken van doeltreffende geneesmiddelen en vaccins. Daarenboven wist men aanvankelijk niet precies hoe het virus zich verspreidt. Zo is pas na verschillende weken duidelijk geworden dat ogenschijnlijk kerngezonde mensen, zonder enig symptoom van ziekte, drager kunnen zijn van het virus en andere mensen kunnen besmetten. Vandaar de opsluiting en lockdown om die brutale woorden te gebruiken.

We worden nu al wekenlang, of zo lijkt het toch, murw geslagen met statistieken, cijfers van sterfgevallen, verschillende keren per dag, curves met pieken, plateaus en uitvlakkingen. Onafgebroken worden experts opgevoerd en krijgen we hun verklaringen en meningen op het bord: virologen, epidemiologen, genetici, infectieologen, pneumologen, psychologen, psychiaters, neuro-psychiaters, huisartsen, gerontologen, urgentisten, vroedvrouwen, verpleegkundigen, en zorgverstrekkers, *you name it*. Journalisten, die in Vlaanderen en België noodgedwongen generalist moeten zijn, tenzij ze grossieren in voetbal- en wieleraanalyses, ontpoppen zich op hun beurt tot specialisten in virologie en epidemiologie, die ons hun kersvers verworven wetenschap niet willen onthouden.

Gezwellen taal en woede

Een aantal dingen zijn me opgevallen. De veralgemening van gezwellen en bijna hysterisch taalgebruik: woede wordt dezer da-

van Corona

gen systematisch uitgeschreeuwd; gebeurtenissen “komen hard binnen” of “hakken erop in”, feiten worden gauw “hallucinant” genoemd, of “hartverscheurend”. Aardrijkskunde en demografie worden veronachtzaamd: Zuid-Korea, Singapore, Hong-Kong, Nieuw-Zeeland zijn (schier-)eilanden zonder, of met een enkele grens over vast land die streng bewaakt worden en dus relatief gemakkelijk te sluiten zijn. IJsland, dat onlangs tot voorbeeld van veralgemeende testing werd gesteld, heeft een kleine bevolking (minder dan 1 miljoen); Italië heeft een van de oudste bevolkingen van Europa.

Opvallend is ook hoe zich ware geloofsgeenschappen ontwikkelen van mensen die steeds dezelfde mantra herhalen: “er moet breed getest worden, kijk naar Zuid-Korea, of “iedereen moet in openbare ruimten een mondmasker dragen, kijk naar ... en kies zelf maar een land of een stad uit”.

Bij testen, rijst de vraag: ‘wat’ testen, besmetting of anti-lichamen, dat wil zeggen vermoedelijke immuniteit; bij mondmaskers rijst de bedenking dat ze nuttig kunnen dienen om te beletten dat besmette personen derden zouden besmetten, maar dat hun doeltreffendheid minder evident is om besmetting te verhinderen tenzij het om gespecialiseerde maskers met extra filters gaat. In alle geval moeten maskers bij voorrang naar medisch en zorgpersoneel gaan. Over maskers en besmetting maak ik ten slotte de bedenking dat besmetting in besloten ruimten een veel groter risico is dan in open lucht, wat me dan weer grote zorgen baart voor de toekomst van de horeca.

De sanitaire crisis woedt nog volop, maar toch kunnen nu al lessen worden getrokken, bijvoorbeeld over de absolute noodzaak om

“Wie rabaat anti-socialist of anti-communist is, vindt nieuw voer in de echte of vermeende Chinese cover up.”

strategische voorraden aan te leggen van beschermingsmateriaal en die vervolgens te onderhouden, ook in woonzorgcentra. Ongetwijfeld zal het ook nodig zijn om protocollen op te stellen voor de sanitaire vorming van staf en personeel. Tevens zal moeten worden vermeden dat die centra al te zeer gemedicaliseerd worden. Misschien moeten de directies van die centra aangeemoedigd worden om wat meer autonomie aan de dag te leggen in geval van urgenties zoals we nu meemaken. Misschien moet de balans tussen autonomie, regel(tje)s en controle herbekeken worden.

Geen pre- en post-corona

Tot slot, enkele aanzetten tot antwoord op de vraag “wordt het morgen anders?” De dure eden zijn immers niet van de lucht, dat er voortaan een pre- en een post-corona tijd-

perk zal bestaan. Voorlopig geloof ik daar niets van, want alle vogels, in binnen- en buitenland, blijven zingen zoals ze gebekt zijn.

Wie al altijd gekant was tegen het (neo-) liberalisme, heeft nieuw voer gevonden; wie rabaat anti-socialist of anti-communist is, vindt nieuw voer in de echte of vermeende Chinese cover up; wie tegen Bart De Wever is, blijft tegen; wie tegen Paul Magnette is blijft tegen Paul Magnette.

Tot mijn spijt heb ik tot nog toe slechts één column gelezen die me echt heeft verbaasd, deze waarin Jan Segers Maggie De Block pries, maar ook hij herviel meteen daarna in zijn gebruikelijke invectieve stijl.

Enkel indien we over afzienbare tijd rustig en grondig ontleden wat er nu feitelijk is gebeurd, doorheen deze ganse crisis, in binnen- en in buitenland, en daaruit dan de nodige lessen trekken en daar dan ook naar handelen, zal men van een nieuw post-corona tijdperk kunnen spreken.

Wanneer ik echter lees in welke geest sommige parlementsleden een onderzoekscommissie eisen, kan ik enkel maar twijfelen aan het voornemen om met een schone lei te herbeginnen. ■

“Misschien moet de balans tussen autonomie, regel(tje)s en controle herbekeken worden”

Wie wordt president van Amerika?

door Prof. Herman Matthijs
(VUB & UGent)

Voorverkiezingen

Het principe van de voorverkiezingen werd geïntroduceerd door de republikeinse president Theodore Roosevelt in het begin van de 20ste eeuw. Hij was het 26ste Amerikaans staatshoofd tussen 1901 en 1909. Hij vond dat de leden de kandidaat moesten aanduiden en niet langer meer het establishment van de partij. Sindsdien hanteren de twee toonaangevende partijen dit principe.

Republikeinen

Bij de republikeinen is alles peis en vrede. Inderdaad Donald Trump haalt overal vlot meer dan 90% der stemmen binnen. De oud gouverneur van de staat Massachusetts, Bill

Zal het coronavirus straks ook Donald Trumps hervervkiezing aantasten?

De eerste voorverkiezingen in de Verenigde Staten van Amerika zijn achter de rug. Tijd voor een eerste analyse en een stand van zaken. Maar vanuit een sterke economische situatie is het land, zoals iedereen, in de 'Corona' crisis van de volksgezondheid beland.

Weld, heeft toch al één afgevaardigde voor de republikeinse conventie te Charlotte (24-27 augustus) en de tweede belangrijkste groep zijn de blanco stemmers. Binnen de 'GOP' (Grand Old Party) is er weinig tegenstand tegen een tweede nominatie voor Donald Trump. Het was in 2016 wel anders. Inderdaad, Bloomberg is ondertussen van partij veranderd en Mitt Romney houdt zich min of meer gedeisd. Dit laatste is ook wel te verklaren door het feit dat zijn nichtje op de stoel zit van 'RNC' (Republican National Committee) voorzitter, namelijk Ronna Romney-Mc Daniel. Trouwens Donald Trump haalt als 'incumbent' momenteel meer stemmen in de voorverkiezingen dan president Obama in 2012!

Na de nodige ruzies met de belastingadministratie van de staat New York is Trump met zijn gezin enige maanden geleden officieel verhuisd naar de staat Florida, West Palm Beach. Voor de eerste maal in de Amerikaanse geschiedenis heeft de 'sunshine state' een president. Een bijkomend voordeel is dat de statelijke personenbelasting in deze staat nul procent bedraagt! Maar Florida is ook de staat die moet gewonnen worden op drie november aanstaande. Deze staat beslist met zijn 29 kiesmannen al jaren over het toegangsticket naar het 'Witte Huis'. Tevens kent deze staat nogal wat Joodse inwoners en de vriendelijkheid van president Trump voor Israël kan maar stemmen opleveren. Het is niet voor niets dat de democratische 'prima donna' van de deze staat, Debbie Wasserman-Schultz (verkozen 23ste congres

Democratisch kandidaat Joe Biden neemt het op tegen Trump.

district) er zo zenuwachtig van wordt. Zij was de 'DNC'-partijvoorzitster in de Hillary-periode in 2016. Maar het republikeins duo blijft hetzelfde: Trump (geboren 1946) – Pence (geboren 1959).

Democraten

Bij de democraten hebben Bloomberg en Warren het al langer voor bekeken behouden. Bloomberg heeft de duurste campagne aller tijden gevoerd met meer dan 500 miljoen dollar om al na één verkiezingsdag uit de race te stappen. Senator Warren moest er de brui aan geven na een verlies tegen Biden in haar thuisstaat Massachusetts. Senator Sanders uit Vermont heeft er ondertussen ook de brui aan gegeven. Net zoals Elisabeth Warren vertegenwoordigt hij de linkse vleugel van de democraten. Dus blijft

Vooral The Bronx in New York werd hard getroffen.

de gewezen vicepresident Joe Biden uit Delaware alleen over om naar de nominatie te gaan. Hij kan zeker de geldelijke steun van Bloomberg gebruiken, maar zal zeker nog geconfronteerd worden met een minder leuk dossier: de geldelijke transacties van zoon Hunter. De cruciale vraag is nu wie de running mate van Joe Biden wordt? Deze laatste is 78 jaar oud, katholiek en komt traditioneel uit de vakbondsvleugel van de partij. Biden zal op zijn minst moeten zoeken naar een jonger iemand, protestants alsook conservatiever. Een ander probleem is de aanhang van Bernie Sanders. Gaat die linksere aanhang op drie november willen stemmen voor Biden? Daarvoor zou Biden dan een progressievere figuur moeten zoeken als running mate. Maar dit houdt wel het risico in op verlies in het centrum aan Donald Trump.

DNC-voorzitter Tom Perez, een Obama-boy, zal er alles aan doen om Biden vlot aan de nominatie te helpen. Maar de cruciale opmerking blijft toch wel waarom deze partij er niet in geslaagd is een jongere kandidaat klaar te stomen voor drie november. De

partij blijft in handen van deels de Clintons en de Obama's. Maar Biden staat niet voor verandering. De democratische partij blijft gebukt gaan onder de vele intern de ruzies. Trouwens, indien de democratische partij een West-Europese partij zou zijn, was ze al lang in tweeën gesplitst.

Uitdagingen

Tot drie weken geleden zag het er zeer zonnig uit voor president Trump. Toen dook plots het coronavirus op. Nogal wat negatieve economische gevolgen van dit virus beginnen Donald Trump parten te spelen. Vooreerst, de spectaculaire neergang van de toonaangevende mondiale beursindex, de 'Down Jones' (DJ) van de 'NYSE'. Sinds zijn verkiezingsoverwinning van november 2016 is die gestegen van 17.800 punten naar ruim 29.000 punten. Een ongekend iets in de Amerikaanse geschiedenis en de weerspiegeling van het succesvolle economisch beleid van de president. Die beursindex staat nu op 23.500 (17 april). Maar de lockdown zorgt voor problemen in de ziekenhuisinfrastructuur, een stijgende werkloosheid, ge-

sloten ondernemingen, dalende olieprijs enz.

Het beheer van de ziekenhuizen is een statale bevoegdheid en het virus heeft vooral de democratisch bestuurde staten New York en New Jersey aangetast. Dat kan een probleem worden voor Biden. Die vaststelling geldt ook voor de grootste staat Californië. Maar de heropstanding van de economie wordt de grootste uitdaging en tot wat is president Trump in staat? Want in welke mate gaan de burgers de gevolgen van deze pandemie financieel blijven voelen? Komt er na de zomer nog een lockdown? President Trump heeft al 2 triljoen dollar laten goedkeuren om de economie terug op dreef te krijgen.

Maar de aandacht zal vooral gaan naar de staten die de doorslag geven op 3 november, de industriële staten aan de grote meren en Florida. Men is nog zeven maanden verwijderd van de verkiezingen, en dat is in politieke termen een intergalactisch tijdperk.

Stelt zich ten slotte de meest cruciale vraag: welke kandidaat zal het meest profiteren van Corona? ■

De stallen van Augias

Als ik zin heb in inktvis of huisgemaakte tzaziki, ga ik naar Kafeneio Mimis in de Antwerpse Gierstraat. Altijd een wonderlijk gebeuren. De kok is de eigenaar, Dimitrios – Mimi – Lionakis. Hij werkt op zijn eigen tempo (soms tot afgrijzen van zijn vrouw), zelfbewust, altijd in voor een drankje, een hazenslaapje, een kout. En daar hou ik van, want Mimis is een beenharde communist, die partizanenverhalen opdist uit de Levka Ori, de witte bergen van Kreta, alsof hij er zelf bij was. “Ik was er bij”, monkelt hij met een wijn die je absoluut moet proeven (“but is better in the mountain, my wife, she knows nottink”), “Ik heb de laatste ondergedoken vrijheidsstrijders uit de bergen gehaald”.

door Lukas De Vos

Dat kan wel kloppen. In 1975 zijn na 26 jaar twee verzetslui uit hun schuilplaats afgedaald, Georgios Tzobanakis en Spiro Blazakis. Geen slachtoffer van de nazi's, die hun tanden hadden stukgebeten op de spontane guerilla van de eilanders – en vreselijke oorlogsmisdaden begingen tegen de dorpsbevolking -, wel van de burgeroorlog die de communisten tussen 1945 en 1949 verloren. Door de afzijdigheid van de USSR, de inzet van het Britse leger, wapenleveringen door de VS aan aanhangers van de koning (eerst Georgios II, dan Paul I) die de oorlog in ballingschap had doorgebracht in Egypte, door onderlinge verdeeldheid bij de communisten die afrekenden met trotskisten en anarchisten, en door agitatie van uiterst rechtse nationalisten rond Georgios Grivas en zijn Organosis Chi (X), die een vuile rol speelde in de Witte Terreur (vervolgving van roden en intellectuelen, 1945-1946).

Communistenjacht

Dat gebeurde op het vasteland, maar sloeg in volle hevigheid over naar de eilanden, en vooral Kreta, vanaf 1947. Een groepje linkse partizanen (“andartes”) zocht zijn heil in de ruige bergen na een nederlaag tegen internationaal gesteunde royalisten in de befaamde

Samariakloof. Onder hen Eleftherios Iliakis, die in 1950 gevangen werd en pas in 1964 amnestie kreeg, en groepsleider Nikos Kokovlis met zijn vrouw Argiro die met vier anderen de wijk nam naar Tasjkent in 1962. Alle anderen vonden de dood, op twee na dus. Wellicht stond Mimi bij hun feestelijke terugkeer in 1975.

De communistenjacht tijdens de Koude Oorlog was niet nieuw in Griekenland. Al onder dictator Ioannis Metaxas, die in 1936 de noodtoestand had uitgeroepen en twee jaar later alle politieke partijen, persvrijheid en stakingen verbod, waren er al serieuze wrijvingen, ook al verwierf hij faam door een Italiaans ultimatum af te doen met zijn ‘Nuts’: “Nee, Ochi”. Ochidag wordt nog altijd gevierd op 28 oktober. De burgeroorlog maakte een eind aan de rol van het linkse Nationaal Bevrijdingsfront/Volksbevrijdingsleger EAM-ELAS dat na de nederlaag van Italië drievijfde van het Griekse grondgebied beheerste (en voor de eerste keer verkiezingen hield mét stemrecht voor de vrouwen). De Griekse communistische partij (KKE) werd daarna verboden, verschillende leiders terechtgesteld, de laatste in 1954. Onder een andere naam won ze wel de verkiezingen in 1958. Maar Paul I weigerde de uitslag te aanvaarden. Zelfs de socialistische eerste minister George Papandreou (senior) weigerde later het verbod op te heffen toen Constantijn II zijn oom Paul I opvolgde als

De Acropolis in Athene: de Griekse toeristische sector ligt plat.

koning. Het jaar daarop ontmandelden de veiligheidsdiensten een poging tot staatsgreep van linkse legereenheden, “Aspida” (“Schild”).

Staatsgreep

Rampzalig voor links en democratisch Griekenland was de staatsgreep van de kolonels (1967-1974). Het succes van 1958 heeft de KKE nooit meer gehaald, vorig jaar haalde ze nog 15 zetels op 300. De redenen zijn duidelijk. Pas bij de val van Papadopoulos en Pattakos mocht ze weer meedoen aan verkiezingen, daarna stortte het Oostblok in,

Griekenland trad toe tot de EU, de NAVO (tijdelijk), de eurozone. De traditionele socialistische PASOK-partij verschrompelde, linkse stemmen gingen naar Syriza, dat met Alexis Tsipras twee regeringen zou leiden. Het Griekse kiessysteem, dat 50 zetels extra toekent aan de partij met de meeste stemmen, was daar niet vreemd aan.

De Gucht haalt schouders op

Dat succes kwam niet uit de lucht vallen. De toetreding tot de eurozone was een farce. Dat bleek maar toen eind 2007, begin 2008 een ongeziene financiële crisis banken en begrotingen uit hun voegen brak. Ik herinner me dat toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Karel De Gucht de schouders ophaalde toen bleek dat Griekenland al jaren zijn begrotingen had vervalst. “Als we er niet in slagen om zo’n land erdoor te slepen, dat amper 0,4% uitmaakt van de Europese productie, dan hoeft de Europese Unie wellicht zelfs niet”. En jaren later erkende Didier Reynders (MR) ruiterlijk: “We wisten allemaal dat er geknoeid was. Maar de opname in de eurozone was een politieke beslissing, geen economische. Hechtheid was belangrijker dan discipline”. Het waren de jaren dat de AKP in Turkije aan zijn zegeocht door de instellingen begon.

Eerste minister Georgios Papandreou (junior) gaf de fouten grif toe. De rijkste ondernemers betaalden geen euro belasting, met name de reders (die hun zetel buiten het land hielden), de orthodoxe kerk (die de belangrijkste grootgrondbezitter is en geen belasting hoeft te betalen), de vastgoedmafia (omdat er een wet was op braakliggend land, dat na tien jaar voor alle doeleinden mocht gebruikt worden; de grote bosbranden langs de kust of in de bergen waren zelden toeval). Kwam daarbij het ingekankerde “dienstbetoon”, en de stelselmatige niet-betaling van belastingen, en de zwakte van Athene was helemaal blootgelegd. Toen zich daarop nog de migratiecrisis entte en de onwelvoeglijke aanpak van die crisis door de Europese Unie, “begrotingsfetsisjisten tegen potverteerders” (waarvan we net een nieuw doordrukje gezien hebben bij de coronakrisis), was het land veroordeeld tot

Een groep migranten aan het bidden voor de omheining van een vluchtelingenkamp op het Griekse eiland Lesbos.

de bedelstaf.

Ik heb ze gezien, de honderden en duizenden jongeren die weggetrokken uit Athene, terug naar Macedonië of Thracië. Konden ze ten minste bij de familie wat tomaten en olijven kweken, en fetakaas aanmaken, hadden ze te eten. Ik kom ze tegen in Brussel en elders, de uitwijkelingen, de braindrainhordes. Het is Syriza van Tsipras die de Augi-asstal moest leegspuiten. Het is de conservatieve Nea Demokratia van Mitsotakis die na de verkiezingen de economie nieuwe impulsen moet geven. En dat scheen te lukken.

Corona stopt herstel

De uitbraak van corona heeft dat hele herstel weer op losse schroeven gezet. De regering verwacht een krimp van het GDP met 4%. Deskundigen ramen het op 7 tot 20%. De toeristische sector ligt plat. Nochtans staat die in voor de helft van de groei, en voor een kwart van de jobs. De lockout heeft een waterdichte grens getrokken met Italië, Spanje, en buurlanden Albanië en Noord-Macedonië. Het enige goeie nieuws is dat de Europese Centrale Bank bereid is voor 12 miljard overheidsobligaties op te kopen (binnen de voorziene 750 miljard).

Verontrustend

Athene staat op een kantelpunt: als corona de opvangkampen voor asielzoekers treft en uiterst rechts verrijst, dan is het hek van de dam. De tekenen zijn verontrustend. Op de eilanden Lesbos, Chios, Leros en Kos kookt

het potje bijna over. De militaire afscherming van de zee grens met Turkije heeft kwaad bloed gezet: bij Europa, dat nog altijd geen vinger uitsteekt om het aanvaarde spreidingsplan ook uit te voeren; bij Turkije, dat Griekenland wil aanklagen bij het Europees Hof, cynisch genoeg “voor zware inbreuken op de mensenrechten” (één dode bij schermutselingen); bij de vluchtelingen, aangezien het gerecht geen onderscheid maakt tussen mensensmokkelaars en hulpvaardige vluchtelingen: zopas heeft de enige Engelstalige op een rubberboot die om bijstand vroeg, schrijft Der Spiegel, 288 jaar cel en 3,8 miljoen boete gekregen – het proces duurde 12 minuten, er was geen tolk bij; en bij de eilandbewoners zelf, waar het fascistische Gouden Dageraad (CA) aan een comeback bezig is, in maart is het aantal aanvallen op de kampen door burgerwachten fors gestegen. Net nu moet de uitspraak vallen, na zes jaar, over 68 ex-verkozenen en partijleiders van Chrysi Avni, die niet als partij (dat is grondwettelijk onmogelijk) maar als misdadorganisatie terechtstaan voor moorden, afpersing en afdreiging. Net nu is er corona uitgebroken in een Romakamp bij Larissa. Bij Athene zijn de kampen van Malakasa (een Afghaan) en Ritsona (23 Afrikanen) besmet. Op Lesbos was de eerste een Griek. Maar in kamp Moria zitten wel 22.000 vluchtelingen opeengepakt, zeven keer meer dan begroot, en gedijen schurft, diarree en longontsteking. Herakles kan opnieuw beginnen. ■

De nazi-moord op

75 jaar geleden overleed Arthur Vanderpoorten

door Kris De Beule
Liberas – Liberaal Archief

Arthur Vanderpoorten is de vader van Herman Vanderpoorten, en de grootvader van huidig Kamervoorzitter Patrick Dewael en van erevoorzitter van het Vlaams Parlement Marleen Vanderpoorten.

Op 3 september 1939 werd de regering-Pierlot III gevormd, een regering van nationale eenheid met christendemocraten, socialisten en liberalen. Arthur Vanderpoorten werd aanvankelijk minister van Openbare Werken, maar volgde in januari 1940 Albert Devèze op als minister van Binnenlandse Zaken. Pierlot III bleef aan tot aan de capitulatie van het Belgische leger op 28 mei 1940. Daarna ging de regering in ballingschap, eerst in Frankrijk, dan in Londen, en werd ze de regering-Pierlot IV.

Acht ministers in Zuid-Frankrijk

Pierlot IV was een regering in zeer afgeslankte vorm. Acht Belgische ministers uit de regering-Pierlot III waren achtergebleven in de niet-bezette Franse zone: Arthur Vanderpoorten, Charles d'Aspremont-Lynden, August Balthazar, Henri Denis, August De Schryver, Paul-Emile Janson, Léon Matagne en Eugène Soudan. De geschiedenis van deze acht werd uitvoerig onder de loep genomen door Bert Govaerts in *Brood en Rozen*¹. Drie van hen werden uiteindelijk naar de Duitse kampen gedeporteerd: Vanderpoorten en Janson stierven er, Soudan overleefde.

Kasteelheren

Samen met drie van zijn collega-ministers (d'Aspremont-Lynden, De Schryver en Matagne) verbleef Vanderpoorten in Le Pont-de-Claix, vlakbij Grenoble. De vier woonden samen op het kasteeltje 'Le Grand Hallet'. De "kasteelheren", zoals ze smalend genoemd werden, hadden weinig om

"Zeg in België dat ik tot het laatst mijn land gediend heb. Omhels voor mij mijn vrouw en mijn kinderen", waren de laatste woorden van De Belgische minister Arthur Vanderpoorten, vlak voor hij stierf in het Duitse nazi-concentratiekamp Bergen-Belsen. Hij overleed op 3 april 1945, aan de gevolgen van tyfus en algemene ontbering. Naast Vanderpoorten kwam ook de voormalige liberale premier van België Paul-Emile Janson om het leven, in het concentratiekamp Buchenwald. Ook de socialistische minister Eugène Soudan kwam in Buchenwald terecht, maar hij overleefde.

handen en hun statuut was zeer onduidelijk. Naarmate de oorlog vorderde, raakten ze ook meer en meer geïsoleerd van de rest van de regering in Londen, en hun familie. Op 11 november 1942 werd ook het vrije Vichy-Frankrijk door de Duitsers bezet, wat de bewegingsvrijheid van de acht sterk beperkte. Vanderpoorten doodde de tijd met studeren, en hielp in de mate van het mogelijke andere gevluchte Belgen.

Arrestatie

Vanderpoorten werd op 4 januari 1943 gearresteerd op verdenking van het verlenen van steun aan een verzetsorganisatie en een ontspappingslijn. Hij werd in de gevangenis van Fresnes, ten zuiden van Parijs, opgesloten. Mevrouw Vanderpoorten kreeg de toestemming om haar man te bezoeken en pakjes op te sturen. Maar op 1 september 1943 werd Vanderpoorten naar Duitsland getransporteerd, eerst naar Buchenwald. De naam van Arthur Vanderpoorten komt daarna voor op een transportlijst van 20 september 1943 naar concentratiekamp Oranienburg-Sachsenhausen, ten noorden van Berlijn.

Nacht und Nebel

Vanderpoorten werd daar *Häftlinge* 71693 NN, waarbij de NN voor *Nacht und Nebel* staat. Het *Nacht und Nebel*-decreet was uitgevaardigd op 7 december 1941 als draconische maatregel tegen de verzetsbewegingen.

Arthur Vanderpoorten als minister van Openbare Werken, 1939.

Gearresteerde verzetslui en tegenstanders van het regime konden in het grootste geheim naar Duitsland gedeporteerd worden. Doordat niemand over het lot van de gedeporteerde werd geïnformeerd, leek het alsof deze "in nacht en nevel" was verdwenen.

een minister

Herdenkingsplechtigheid voor Arthur Vanderpoorten door het Willemsfonds afdeling Lier, december 1945.

Ook de familie van Vanderpoorten bleef vanaf dan grotendeels in het ongewisse over zijn lot. Toch zijn er enkele gegevens over zijn verblijf in Sachsenhausen aan het licht gekomen, onder meer door de na oorlogse getuigenissen van Flor Peeters en Henri Michel.

Flor Peeters

Peeters, na de oorlog hoogleraar aan de Gentse universiteit en CVP-schepen te Sint-Niklaas, verbleef maar liefst 40 maanden in Sachsenhausen. Hij schreef zijn ervaringen neer in een na oorlogse dagboek dat voor het eerst verscheen in 1946 en in 2020 heruitgegeven is als *Mijn triomf van de wil*. Hij schrijft onder meer: "In een hoek, een beetje

buiten de circulatie, ligt minister Vanderpoorten. Doorheen de bedstijlen heeft hij me vriendelijk toegeknipt (...). Hij was zwaar ziek. Geopereerd van een phlegmone aan den linkerschouder en, uitgeput door honger, leed hij bovendien nog aan sinusitis en reuma."

Ondanks de barre leefomstandigheden, ging de minister een goed gesprek niet uit de weg. Flor Peeters: "Vele aangename uren heb ik doorgebracht, gezeten op den rand van zijn bed en sprekend over het vaderland."

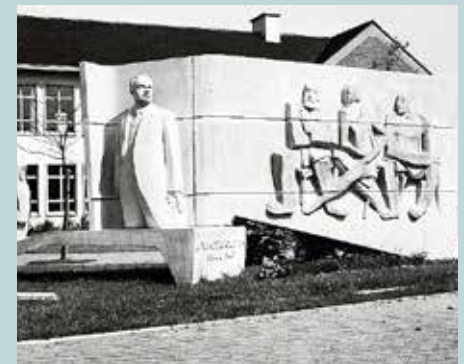
Henri Michel

Michel was voor de oorlog hoofdredacteur van de pro-Belgische krant Grenz-Echo uit de Oostkantons. Hij verbleef al sinds het begin van de oorlog in het kamp: "In september kwam de heer Vanderpoorten in Sachsenhausen aan. Gelijk alle nieuw-aangekomenen moest hij eerst 14 dagen in Isolierung blijven. De gezondheid van de h. Vanderpoorten liet veel te wensen over. Hij was erg verzwakt en na enkele dagen moest hij in de ziekenafdeling opgenomen worden. Gedurende lange weken was zijn toestand bedenkelijk. Wij vreesden het ergste. Dank zij de toewijding van een Tsjechischen geneesheer, Dr. Pirek, uit Praag, en na een welgeslaagde operatie door den Franschen heelmeeester Dr. Couder - twee politieke gevangenen - nam de ziekte een goede wending en was de h. Vanderpoorten te been en kon hij kleine wandelingen ondernemen in den tuin van het hospitaal."

Bergen-Belsen

Als NN-gevangene mocht Vanderpoorten geen pakjes ontvangen. Maar mevrouw Vanderpoorten – die op een of andere manier toch te weten kwam waar haar man zich bevond – deed het toch. Vanderpoorten werd gestraft met een transport naar Natzweiler waar hij in de zoutmijnen zou moeten werken. Een bombardement op de trein deed dat transport gelukkig terugkeren. Bij de evacuatie van Sachsenhausen werd Vanderpoorten op 11 februari 1945 op transport gezet naar Bergen-Belsen, bij Hannover. De populatie in dat kamp steeg op enkele we-

ken van 18.000 naar 42.000. Naast het probleem van de overbevolking, heerste er ook een tyfusedemie die massaal veel slachtoffers maakte. Deze epidemie werd uiteindelijk ook de reeds fel verzwakte Arthur Vanderpoorten fataal. Hij overleed op 3 april 1945. Minder dan twee weken later werd het kamp door Britse militairen bevrijd.

Monument voor Arthur Vanderpoorten aan het Atheneum te Lier.

Na de oorlog

In 1951 werd zijn stoffelijk overschot gerepareerd en herbegraven te Lier. Hij kreeg er ook een standbeeld aan het Koninklijk Atheneum. In 1955 kreeg een nieuwe liberale vereniging zijn naam. De belangrijkste activiteit van de Stichting Arthur Vanderpoorten (een initiatief van het Liberaal Vlaams Verbond, en vooral van Albert Maertens) was de productie van de maandelijkse televisie-uitzendingen *De Liberale Gedachte en Actie*. Zijn zoon Herman en kleinkinderen Marleen Vanderpoorten en Patrick Dewael traden in zijn politieke voetsporen. Met Herman en Marleen vormt Arthur Vanderpoorten bovendien een zeldzaam ministerieel drie-geslacht. ■

1 www.amsab.be

Het persoonsarchief van Arthur Vanderpoorten wordt bewaard in Liberis. De inventaris is beschikbaar via www.liberis.eu.

Van de gewezen VRT-radioproducer Paul Jacobs, sinds 2008 voltijds schrijver, met inmiddels elf romans op zijn actief, is geweten dat hij graag het tijdsgebeuren weerspiegelt.

ME TOO in Vlaanderen

door John Rijpens

In zijn romans zijn dat: zijn vader en diens entourage (*Dood van een egoïst*), het literaire Vlaamse wereldje (*De rode badkuip*), Hugo Claus en diens kansen op een Nobelprijs Literatuur (*Een ijskoud gerecht*), het televisiewereldje en de achterpoortjes (*De laatste grap*), het clubje van de Vlaamse misdada-schrijvers (*De moordenaarsclub*), het Vlaamse politieke wereldje rond stedelijke verkiezingen (*Een hoogst verleidelijk man*) enz.

Overspannen genietertjes

Zijn recentste, *De Exenkring*, verplaatst de Amerikaanse ME TOO-beweging met Weinstein naar Vlaanderen waar ook overspannen mannelijke genietertjes evolueren die zich niet kunnen aanpassen aan de evolutie van steeds meer vrouwen aan de macht, vrouwen in de kijker, geëmancipeerde dame-tjes. ME TOO slaat toe, overal in Vlaanderen, waar ze de kans ziet ...

Een bekende Vlaamse cineast is bezig met het maken van een lovende film over het leven van een omstreden Vlaamse schrijver (toch Jef Geeraerts niet, zeker?). Een saboteur laat de opnamen in het honderd lopen. Andere opstandige daden van de zich verongelijkt voelende Exenkring volgen. Enkele macho-parlementsleden worden op een plechtige receptie schaamteloos in hun hemd gezet. De daders? Eens te meer het groepje rabiate feministen: de beruchte ME TOO-woede is van de Verenigde Staten naar Vlaanderen overgewaaid. Thomas Breens, de alter ego van Paul Jacobs in al zijn boeken,

maakt de wraakoefeningen van de Exenkring van op afstand mee, tot een eerste dode valt tijdens een televisiedebat.

Wanneer enkele militante mannen in de tegenaanval gaan en Breens' eeuwige vriendin Kristien bij de schermutselingen betrokken wordt, kan Thomas Breens niet langer aan de kant blijven staan.

Een buitenstaander?

Thomas Breens, waarvan ik lange tijd dacht dat hij een soort personificatie was van Paul Jambers, maar bij nader inzien eerder van Tom Waes (waar haalt een mens die inzichten?) is er weer bij in een glimmende rol, onontkomelijk evoluerend in de ik-persoon, een stijlfiguur die ik blijf verkiezen boven meer distantiërende verhaal- en gemoedstoestan-den. Dat Thomas Breens hoe langer hoe meer gaat lijken op Paul Jacobs staat buiten kijf, niet alleen fysisch maar ook geestelijk: zijn kwaliteiten, zijn kijk op vrouwelijk schoon, zijn hebbelijkheden, zijn opvattingen, zijn favoriete kroegen en eethuizen.

“Hoe had ik het altijd geroepen? Een buitenstaander, dat wilde ik zijn. Een buitenstaander, geen deelnemer. Ik wilde gerust supporteren voor het leven, maar dan veilig, onder voorbehoud, van de zijlijn af...”

Dat hij, zoals in al zijn boeken, blijft dwepen met zijn favoriete Gers in Frankrijk (waar Jacobs de helft van het jaar verblijft in zijn villa om er te lezen, te schrijven, te wandelen), neem je er al lezer gratis bij.

Jacobs bewijst eens te meer dat hij een roman kan bouwen. Naar onze mening is de misstap van Breens' ooit zo trouwe liefde en hulpje

vrij ongeloofwaardig, net zoals zijn (te lang) verblijf in de gevangenis. Als jaren zitten wij te wachten op een definitieve breuk tussen Breens en Kristien, dat zou de onverstoorbare Breens pas echt van zijn sokken blazen.

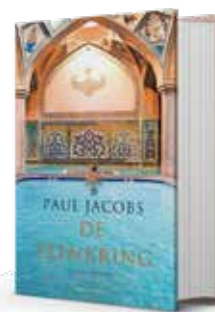
Heerlijke herschepping

Voor taal en stijl van Jacobs kan men slechts eerbied voelen. Zijn afkeer voor stijve boekentaal blijft en zelden doet hij de betekenis der woorden geweld aan.

De motieven van de ME TOO-beweging zijn bekend, er wordt niet raadselachtig over uitgeweid. Het is uiteraard een bedenkensel uit vooropgezette zin: lekkere herschepping van een echte realiteit en dicht bij huis, wars van Hollywoodiaanse toestanden. Door gebruik te maken van gezond relativisme klinkt de toon nooit te hoog en blijft als eindoordeel de indruk dat er om de problemen geen overdreven drukte wordt gemaakt.

Gelukkig behield Jacobs de humor, die onovergangbare evenwichtsfactor, die het tragische aanvaardbaar maakt.

Jacobs' personages, vooral de vele snoodaards, spelen als poesejenellen, maar met innemende grandezza de rol die hen werd toebedeeld. ■

Paul Jacobs, *De Exenkring*, Houtekiet, Antwerpen/Amsterdam, 2020, 336 blz., 21,99 euro.